

מסורת הש"ס

(א) ס"א טעם, (ב) עיבודים לה', (ג) לשל קח: (ד) [לעיל יט:]; (ה) לשל קח: עיבודים לט: (ו) ופי' כנגד דיקוק שליבש אלס על בשרו ערוך]; (ז) [פי' מטהו]; (ח) [תוספת' פיידן: ט] [רש"ל]; (י) ס"י, (י"ז) ומטלטל עי' רש"ל]; (ל) [שיק' לעיל במשנה];

תורה אור השלם

1 וישא ביום ההוא לאמור לא אהיה חובש ובביתי אין לחם ואין שמקלה לא תשימני קצצן ישישהו ג י"ח
2 לא תשא את שם ה' אלהיך לשואו בדי לא תקהי ה' את אשר יקרא את שמו לשואו:

שמות כ ז

הנהגות הב"ח

(א) גמ' לקפל דמי את שמע מלתא רבי: (ג) שם בריש שמים עסקינן דלא: (א) שם דלא קא חזי ליה אלף: (ו) שם מני רבנן לנפש ומוציא: (א) רש"י ד"ה אטעיה ובי וכלנז שאל ביא כל: (ו) ד"ה וכתס ובי דלמחול:

גליון הש"ס

בתנ"י ולובש כל מה שיכול ללבוש. ע"ל דף קה ע"ב: [ואקשינן אונקלי ופוגרא: מצילין מזון ג' סעודות ותו לא: ושני רב הונא לא קשיא שמע בבא לקפל, פי' גזון שמקבץ מתוך הבית ממקומות [ההבן] ונתון בכמה כדור, שאין לו להציל אלא מזון של ג' סעודות בלבד. ספא [נ"א: סופה] במציל כולן בכלי אחד כמות שהוא. ואפי"ם שאין זה הטעם כאשר פירשנו, כי רישא במקפל ונתון בכלים' שנים ושלשה, וספא במציל כל אחד כמות שהוא, מפורש, היבנהו מדביצי רב הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מהו, בבא לקפל דמי או בבא להציל דמי, דגמלי לן שאם קיפל בכלי אחד ונטלו חזור וקיפל בכלי אחד ונטלו חזר לקפל, פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות, וכי קא מבטיא מקיפל והניח בתוך טליתו וחזר וקיפל והניח בתוך טליתו, מי אמרינן כיון שמקבל ומביא מקיפל דמי ואסור, או דילמא כיון שזכר גמור הוא שהרי לא התנה ומתפקירל קא זכו מיהו חסיד לא צריכא אל"ף מוותר משלו: **כבא צירא שמים עסקינן**. המגיל הזה היה שמים הוא ולא חסיד לוותר משלו: **דלא ניחא ליה דלוספני מאחרני**.

דברים שאין אדם עומד בזה. על צוררין לאומרן כהלכתן: אלא אם כן נכשל בזה. עד שאומרן צ' וג' פעמים צשיצוש דהיינו טעמי

תורה המסורתית: לא **איהי חובש**. איני רגיל להיות חובש כחבש צצהמ"ד. אהיה הורגלתי כמו שחוק לרעהו אהיה (אויז יב) **אני הווה: וממאי**. דמשום דיש בזה אמנה הוא דילמא על כרחיך צריכים שיציצו האמת: **דאי אמר לנו גמירנא**. אותן טעמי תורה: **אמרי ליה**. שאלים אימא לן: ומשני הוה ליה **למימר גמר ושכה מאי לא איהי חובש**. מודה הוא על האמת שלא יגע בזה: **צדברי סורה**. היו נאמנין ואין מתהללים על שקר: **בתנ"י ועיגול של דצינא**. שהוא גדול ויש צו סעודות הרבה: **ואם היו פקחי**. לישראל שכרן כפועלים: **כל כלי טעמישו**. שצריכין לו לאותו היום כגון כוסות וקיתוניות: **י"ח נלים**. מפרש להו בגמרא. שכן דרך לנזנשן בחול יחד אבל טפי מהכי לא ואינו פושטן לחזור ולנזנש ולהציל אחרים: **גמ' צבא להציל** (ט) [שהצילן

בסל [אחד] כדקתני סל מלא ככרות ואינו טורח אלף להצילן מתוך הדליקה צבת אחת מצייל כל מה שצבסל דהא חדא וימנא הוא מה לי פורתא מה לי טובא: **צבא לקפל**. סלים הרבה זה עם זה לטרות [ולאוספסן] ולחזור ולהוציא מזון ג' סעודות הוא דיכול להציל בסלים הרבה ותו לא שכל א' טורח צעאמו הוא: **פירש טליתו וקיפל והניח** הבצי אולכין והניח וחזר והבצי והניח מהו: **כבא להציל דמי**. הואל ואין כאן אלף כלי אחד וצפעס אחת הוא מוציאס: או **כבא לקפל דמי**. הואל וטורח לאסוף ולכנוס: **אטעיה רב שויצי לרב חסדא**. [ע"ד] שדרש לפניו והודה לו רב חסדא ואחא מתנ"י דאמרן לעיל (דף קח:) נצברה לו חצית צבאש גגו מצייל כלי ומניח תחתיו ודרש שני רב חסדא וכלנז שאל (ט) יתן כלי המחזיק יותר משלש סעודות והודה לו רב חסדא ומדאמר רבא אטעיה שמע מינה טעותא הוא דאפילו מחזיק סעודות הרבה מותר כיון דחד מנא הוא והאי כמקפל ונתון צבלי אחד דמי דהא מעט מעט הוא נוטל (ט) ומטפטק ש"מ צחד מנא כבא להציל דמי: **מאי טעותא**. מנא לך דטעותא הוא צדיה: **אמר ליה**. **יביא כלי אחר נר**. ש"מ כלים טובא הוא דאסרי אבל צחד שפיר דמי: **מתפקירא וכו'**. דהא הצילו להם קאמר להו לצריכהס דאם פקחים הם יעבכו הכל הוה ליה למתני: **מזס חסידות**. שמחזירין לו: **חסידו אגרא דצנפא שקלי**. צתמיה. אם חסידים הם י"ם להם לוותר משלהם צכל צצר שיש צו דנעוד עצירה. ואע"ג דלאו שזכר שנת גמור הוא שהרי לא התנה ומתפקירל קא זכו מיהו חסיד לא צריכא אל"ף מוותר משלו: **כבא צירא שמים עסקינן**. המגיל הזה היה שמים הוא ולא חסיד לוותר משלו: **דלא ניחא ליה דלוספני מאחרני**.

צוצייה דהפקירל דידע דלא מרצונו כלומר דהאי אם היו פקחין דמתנ"י לאו פקחין צדין קאמר ליטול את הראוי להם דאם כן יעבכו הכל הוה ליה למתני אלא לאו הכי קאמר הני יראי שמים אם פקחין הן צהלכות שנת דידעי דכה"ג לאו שזכר שנת הוא דמעיקרא לאו אדעתא דשזכר פעולה נחית עושין עמו צבזון. והכי קאמר אדרב חסדא נמי קאי אלא לא צצקיניה לרב חסדא לסיימיה למילתיה: (ז) **אלתר מעורצס**. ואפי' הכי טובא לא ליצול דלמחר לעיל (דף קח:) מתוך צצהול אי שרי לאיעסוקי צצהלא כולי האי אתי לצבזיי: **מנטי"ל**. אונקלי. לצוש רחצ עיני שרינשא"ל וצלשון ערבי מתשא"ה: **פוגלא**. אזור חלול מעל למדיו: **קלנוס**. חלוק. קמישא"ל על צצרו: **ואפליון**. צדין להתעטף צו כולו: **מעפורס**. לעטף ראשו: **ושני ספרקין**. פי"שול"ש: **אנפלייאוס**. קלנז"ש של צמר: **פרגוד**. גגיליי"ש וצלשון אשכנז קניהח"ץ: **חגור**. על חלוקן מצפנים: **וסודר צנאורו**. ותלויין ראשו לפניו לקנח צו פיו ועיניו: **בתנ"י עור של גדי**. לח: **מפני שהוא מחרד**. מן האור וצלע"ו צרריי"ט ואינו נשרף ומתוך כך הוא מגין על חציה: **צין מלאים**. מים: **שאין יכולין לקנח**. כח האור מפני שחדשים הם: **הוא**

להציל אפילו ק' סעודות, בין בכלי אחד בין בכמה כלים. ולענין בעיא דרב הונא בריה דר' יהושע, פשיט מדאמר רבא הא מילתא אטעיה רב שויבי ודרש, ובלבד שלא יביא כלי אחר מחזיק יותר מג' סעודות, ש"מ בבא להציל [נ"א: להתחזיק] דמי שי"ם. והכי קא גמירן מוקדמאן רבא דבטעותא דרש רב חסדא שלא יביא כלי מחזיק יתר מג' סעודות, שמעינן מינה כי אפילו אם יביא כלי שמחזיק כל מה שהוא חפץ, וקיפל וניח בו ויטלנו כולו בבת אחת שפיר דמי. א"ל רב נחמן בר יצחק מאי טעותא, פירוש מגיל דטעותא הוא, דילמא דוקא אמר רב שויבא. אהדר ליה רבא לא ס"ו, מוקדמני לענין מי שנשברה לו חבית בראש גגו מכאי כלי ומניח תחתיה, ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלט, כלי אחר רציץ. כלי אחר לא יביא, אבל בכלי אחד כמה דבעי נהוי, וכן הלכה. וכיון שדרך בני אדם להחזיק אחרים בשבת, אומרים לאחרים בואו והצילו לכם, אבל להציל הוא ואח"כ להחזיק אסור. ואם היו פקחין עושין עמו חשבון לאחר השבת. אוקימנא בירא שמים דלא ניחא ליה לאיתהניי מאחרני ובחנם [נמי לא בעי ליה]. והכי פירושא דמתניתין,

כל כתבי פרק שישה עשר שבת

קב.

פירש ואידי בבא אָפפֿאַ. פירש הרב פורת דלקפל היינו אפי' צא לקפל דלר' אצא אין חילוק צין לקפל צין להציל דאפילו להציל צחצר אחרת לא שרי אלף מזון ג' סעודות אלא אין נראה לומר דלהציל שרי אפילו מאה סעודות צחצר אחרת גם לרצי אצא דאס כן הוה ליה לאוקומי מתנ"י אידי ואידי צחצר אחרת וכלן צבא לקפל וכאן צבא להציל: **נורתן מים מצד זה**. פירש צצ"ס לאו דוקא על הטלית דהא קי"ל צפ' דס חטאת (וצמים ד:.) דצננד שרייתו וכו' צינוסו ולעיל צנוף פרק שמנה שרצים (דף קיה.) פירשתי: גרס

דבילה וחבית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ואם היו פיקחין עושין עמו חשבון אחר השבת להיכן מצילין אותן ילחצר המעורבת בן בתירה אומר אף לשאינה מעורבת (ז) ולשם מוציא כל כלי תשמישו (ד) ולובש כל מה שיכול ללבוש ועומף כל מה שיכול לעטוף ר' יוסי אומר י"ח כלים הוחזר ולובש ומוציא ואומר לאחרים בואו והצילו עמי: **גמ' והא תנא ליה (א) רישא ג' סעודות ותו לא אמר רב הונא לא קשיא כאן בבא להציל כאן בבא לקפל יבא להציל מציל את כולן בא לקפל אינו מקפל אלא מזון ג' סעודות (ז) אבא בר זברא אמר רב אידי ואידי בבא לקפל ולא קשיא כאן לאותה חצר כאן לאחר אחרת בעי רב הונא בריה דרב יהושע פירש טליתו וקיפל והניח וקיפל והניח מאי בבא להציל דמי או בבא לקפל דמי (ב) מדאמר רבא אטעיה רב שויבי לרב חסדא ודרש ובלבד שלא יביא כלי שהוא מחזיק יותר מג' סעודות ש"מ וכבא להציל דמי ושפיר דמי א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא מאי טעותא אמר ליה דקתני(ב) ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף כלי אחר הוא דלא אבל בההוא מנא כמה דבעי מציל: ועיגול של דבילה כו': החשבון מאי עבדיהיה מהפקירא קצוב אמר רב חסדא מדת חסידות שנו כאן אמר רבא חסידי אגרא דשבתא שקלי אלא אמר רבא הכא בירא שמים עסקינן (ט) וילא ניחא ליה דליתהני מאחרים ובחנם נמי לא ניחא ליה דליטרח והכי קאמר ואם היו פיקחין דידעי דכה"ג לאו שכר שבת הוא עושין עמו חשבון לאחר השבת: ולהיכן מצילין כו': מ"ש הכא דקתני לכם ומ"ש הכא דקתני עמי אמרי גבי מזונות קתני לכם משום דלא קא חזו (ט) אלא מזון ג' סעודות אבל גבי לבושים קתני עמי משום דקחזי ליה לכולי יומא: **ת"ר לובש (ט) מוציא ופושט וחוזר ולובש ומוציא ופושט ואפילו כל היום כולו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר שמנה עשר כלים ואלו הם שמנה עשר כלים *מקטורן *אונקלי ופוגרא קלכום של פשתן וחלוק *ואפיליות ומעפורת *ושני ספרקין ושני מנעלים ושני אנפילאות וב' פרגד וחגור שבמתניו וכובע שבראשו וסודר שבצוארו: **בתנ"י ר' שמעון בן גנס אומר** 'פורסין *עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחו בהן את האור מפני שהוא מחרד *ועושין מחיצה בכל הכלים בין מלאין בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדליקה רבי יוסי אומר בכלי חרס חדשים מלאין מים לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכביין את הדליקה: **גמ' אמר רב יהודה אמר רב טלית שאחו בה האור מצד אחד נותנין עליה מים מצד אחר ואם כבתה כבתה מיתיבי (ט) לטלית שאחו בה האור מצד אחד פושטה ומתכסה בה ואם כבתה כבתה וכן ספר תורה שאחו בו האור פושטו וקורא בו ואם כבה כבה הוא******

אם כן נכשלים בהן. כשהתלמיד נכשל צשועתו פסג ולאשה ופניה הוא נתון לנעמוד על צשועתו (וצניה יד.) אז: וישכל צתן לטרות טעות ויכלימנהו והוא נתון לנ ומצין (גסיס זח), ולובש כל מה שיכול ללבוש. דברי מלאכי, ואפילו שניה חלוקס זה על זה (רע"ל זח). ובלבד שלא יביא כלי אחר. מתוך שהוא ממוז על כלים הרבה ויטח יביא (מע"ל יח)

למטה מביטוריו של אדם וקורין לו בלשון פסי פשת, [נ"א: בלשון ישמעאל בישת] ונקשר כחשב אפורה, והוא אפור האמורה בתורה, ויש בה כסים כסים כנגד הלב ותחת הידים. קבוס של פשתן. חלוק התחתון שלרבישין אותו נקרא גלאלה. חלוק, הוא (המלובש) [המלבושן] העליון, וקורין לו (ורבנין) [ורבנקאנן]. שני ספרקין. (ב) איש שגורס סוכריקין והם [נ"א: הוא] בלשון יין המכנסים. ושמענו שאמר הגאון נטריה רחמנא (דס חפני) [דמתפנקן] שמלבישין בהן הדיוס עד האצילו ויש בהן בתי צצבעות. שני מנעלים, כמשמען. שני פרגוד. בלשון ישמעאל גודאבי. אנפילאות. גגם הם מנעלים לשוקיים. פליון. (האנין) [דאנינן] שכל השוקיים מן העור. ומעפורת וחגור שבמתנים וכובע, הרי י"ח כלים. ר' שמעון בן גנס אומר פורשין עור של גדי וכו'. אמר רב יהודה טלית שאחו בה האור מצד אחד נתן עליה מים מצד אחר ואם כבתה כבתה. והא ודאי גרס כיבוי הוא. ואקשינן עליה ממתניתא דקתני פושטה ומתכסה בה אבל מים שהן גרים כיבוי לא קתני.

עין משפט נר מצוה

בא חא מיי פכיג מהל' שנת הל' כג כמנ לאוין סח טור שריע אריח סימן שלד ספיקו ו[וסימן] שא ספיק דמן:
בז ב מיי שם הלכה כ טוש"ע שם ספיק ח:

בז ג מיי שם טור שריע שם ספיק ז:

בז ד ה מיי שם הלכה כה טור שריע שם ספיק ח:
בז ו ז מיי שם הלכה כב כג טור שריע שם ספיק ו:
בז ח ט מיי שם הלכה כד טור שריע שם ספיק ט:
בא י ב מיי שם הלכה כה ט מיי שם טוש"ע שם ספיק כב:

בב ל מיי שם הלכה ו טור שריע שם ספיק כד:
כד:

לעני רש"י

מנטי"ל. גלימה.
שוינשיא"א [שרוינציא].
לבוש רחב.
בבז"ש [בבבזיש]. מקטורן מופרז.
קלינשא"א. חוצלה.
פישיושל"ש [פישיושל"א]. רצועה.
קלינשי"ש [קלינשי"ש]. גרב.
נעל קל.
גגילויש"ש [גגילוינשי"ש]. בתו-ברכיים.
קניהדור"ן [קניהדושי"ש]. מכנסים-ברכיים [יבלשון אשכנזי].
ירושיויי"ט. מחבוך (או מקורן).

מוסף רש"י

אלא אם כן נכשלים בהן. כשהתלמיד נכשל צשועתו פסג ולאשה ופניה הוא נתון לנעמוד על צשועתו (וצניה יד.) אז: וישכל צתן לטרות טעות ויכלימנהו והוא נתון למצין (גסיס זח), ולובש כל מה שיכול ללבוש. דברי מלאכי, ואפילו שניה חלוקס זה על זה (רע"ל זח). ובלבד שלא יביא כלי אחר. מתוך שהוא ממוז על כלים הרבה ויטח יביא (מע"ל יח)

רבינו חננאל (המשך)

אם היו פקחין שירדינן רבי האי גוננא לאו שזכר שבת הוא, הוואל מהפקירא קא זכו, ואינן האי דמהדרו ליה לבצע"ז כגון מנהג מירדירוהו הוא, עושין חשבון כשיעור שכרם וישקלי ליה, ושארא שדקינן ליה, ואנטיגיא בשמעתא החסיד גדול הוא מירא שמים. ולשם מוציא כל כלי תשמישו. לרבנן בחצר המעורבת, לכן בחזירא אף לשאינה מעורבת. ולובש כל מה שהוא יכול ללבוש ועוטף כל מה שהוא יכול להתעטף. כלי תשמישו. לרבנן כלים, וכן הלכה, וקא משמע על שמוחר להערים. וירושלמי תני אין מערימין ר' יוסי בר אבין אמר מערימין. ועל זה אמרינן בגמרא דפורפת על האבן ועל האגוז כו', תיבעי למאן דאמר מערימין תיבעי למ"ד אין מערימין. ואומר לאחרים בואו והצילו עמי, שכן דרך בני אדם להשאיל כליו בשבת. פי' י"ח כלים דקאמר ר' יוסי, [מקטורין] כמו מעיל, ובלשון ישמעאל (מכרכום) [ברזנס] שיש לו בית דאמרי על הלבושו ויש ליה [בז] ללואות וקריסים (שהוא הוזה) [שמחברן, והוא] כמו מלבוש. אונקלי. בגד דיקן שנקרא [בלשון ישמעאל] מעקרא, שלובש אדם על בשרו והולם כל גופו. וכן עבין [ומניה דז] בענין תפילין של יד ציפהו וזב ונתנו על בית יד של אונקלי שולו, הרי זה דרך החיצונים. פוגרא. גם היא מנענע עד

למטה מביטוריו של אדם וקורין לו בלשון פסי פשת, [נ"א: בלשון ישמעאל בישת] ונקשר כחשב אפורה, והוא אפור האמורה בתורה, ויש בה כסים כסים כנגד הלב ותחת הידים. קבוס של פשתן. חלוק התחתון שלרבישין אותו נקרא גלאלה. חלוק, הוא (המלובש) [המלבושן] העליון, וקורין לו (ורבנין) [ורבנקאנן]. שני ספרקין. (ב) איש שגורס סוכריקין והם [נ"א: הוא] בלשון יין המכנסים. ושמענו שאמר הגאון נטריה רחמנא (דס חפני) [דמתפנקן] שמלבישין בהן הדיוס עד האצילו ויש בהן בתי צצבעות. שני מנעלים, כמשמען. שני פרגוד. בלשון ישמעאל גודאבי. אנפילאות. גגם הם מנעלים לשוקיים. פליון. (האנין) [דאנינן] שכל השוקיים מן העור. ומעפורת וחגור שבמתנים וכובע, הרי י"ח כלים. ר' שמעון בן גנס אומר פורשין עור של גדי וכו'. אמר רב יהודה טלית שאחו בה האור מצד אחד נתן עליה מים מצד אחר ואם כבתה כבתה. והא ודאי גרס כיבוי הוא. ואקשינן עליה ממתניתא דקתני פושטה ומתכסה בה אבל מים שהן גרים כיבוי לא קתני.

^[1] עיין ערוך פרק ספיק